

Wtorek, 24 października

11.00-12.45 Sesja tematyczna V (Audytorium)

Moderator: dr hab. Sławomir Kurek, prof. UKEN

dr hab. Viktoriya Pantyley, prof. UMCS (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *Rola funduszu 500 plus dla gospodarstw domowych opiekunów dzieci z Ukrainy znajdujących się na terenie Polski – wstępne wyniki badań*

W wyniku działań zbrojnych na Ukrainie wielu mieszkańców tego kraju zostało ewakuowanych lub też samodzielnie podjęło decyzję o opuszczeniu kraju. Od początku działań wojennych do połowy lipca 2023 r. wg różnych szacunków 13,9 mln uchodźców z Ukrainy przekroczyło granicę z Polską, z czego ponad 70% stanowiły kobiety z dziećmi. W związku z zaistniałą sytuacją administracja rządowa oraz wiele innych podmiotów w Polsce zaangażowało się w pomoc uchodźcom, przyznając im m. in. prawo do pobierania świadczeń, w tym 500+. Głównym celem niniejszych badań była analiza sytuacji w zakresie pobierania i wydatkowania świadczenia 500+ wśród opiekunów dzieci z Ukrainy znajdujących się obecnie na terytorium województwa lubelskiego. Badanie zostało przeprowadzone za pomocą metody PAPI, uzupełnionej metodą ankiety internetowej, umieszczonej na portalu 1ka na serwerze UMCS (łącznie 353 respondenta). Przeprowadzone badanie pozwoliło na otrzymanie odpowiedzi na następujące pytania badawcze: czy opiekunowie dzieci z Ukrainy przebywający na terenie Polski pobierają przysługujące im świadczenie 500+, na co są wydawane środki z tego świadczenia, jakie są przyczyny niepobierania świadczenia, a także jaka jest sytuacja społeczno-zawodowa opiekunów dzieci.

dr Dorota Kałuża-Kopias, dr Marcin Gońda (Uniwersytet Łódzki), *Kurczenie się zasobów pracy w warunkach depopulacji a napływ migrantów zarobkowych z Ukrainy - przykład województw łódzkiego i śląskiego*

Polska jest krajem, który doświadcza i w perspektywie kolejnych dekad doświadczać będzie depopulacji. Zmniejszanie się liczby ludności nie jest równomierne przestrzennie. Głównym zagrożeniem wynikającym z tego zjawiska są zmiany w wielkości zasobów pracy, które przekładają się na niedobory pracowników oraz idące w ślad za tym skutki społeczno-ekonomiczne (m.in. obniżenie się atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej danego obszaru). Jednocześnie, od kilku lat widoczna jest wysoka dynamika wzrostu liczby cudzoziemców z krajów Europy Wschodniej, głównie Ukraińców, podejmujących pracę w Polsce. Niewątpliwie spadek bezrobocia, który przekłada się na łatwość znalezienia pracy oraz systematyczny wzrost średniej płacy mają wpływ na tę sytuację. W świetle zaistniałych procesów wydaje się istotne sprawdzenie czy imigranci zarobkowi z Ukrainy stanowią uzupełnienie niedoborów pracowników w powiatach charakteryzujących się kurczeniem i starzeniem zasobów pracy? Podjęto zatem próbę określenia współzależności pomiędzy zmianami demograficznymi, będącymi

konsekwencją procesu depopulacji a liczbą wydawanych w powiatach oświadczeń o zamiarze zatrudnienia obywateli ukraińskich. Jednocześnie uwzględniono charakterystyki rynku pracy, min. poziom płac i bezrobocie, nowe miejsca pracy, podmioty gospodarcze itd.

Analizę przeprowadzono na przykładzie oświadczeń o zamiarze zatrudnienia obywateli Ukrainy z 2021 r. Główne źródło danych stanowią bazy: Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) oraz Głównego Urzędu Statystycznego (BDL, GUS).

dr hab. Małgorzata Flaga, dr Urszula Bronisz (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), *Studenci z Afryki Subsaharyjskiej – nowa fala migracji edukacyjnych w Lublinie*

Jednym z przejawów współczesnej ruchliwości przestrzennej młodych ludzi są wyjazdy edukacyjne do innych miast, a coraz częściej także do innych krajów. Obecne wędrówki edukacyjne młodzieży obejmują coraz większą liczbę państw na świecie, prowadząc do globalizacji edukacji i dynamicznego umiędzynarodowienia kolejnych szkół wyższych.

Od lat 90. XX w. w powyższych procesach, w coraz większym zakresie uczestniczy także Polska. Poza samym wzrostem liczby zagranicznych studentów, poszerza się wachlarz oferowanych im kierunków studiów oraz struktura geograficzna studentów rozpoczynających naukę na polskich uczelniach. Jednym z polskich ośrodków akademickich, który cieszy się dużą popularnością wśród studentów zagranicznych jest Lublin.

Lublin posiada 5 publicznych oraz 5 niepublicznych szkół wyższych i w każdej z nich są kształceni cudzoziemcy. Jeszcze na początku XXI w. blisko 3/4 studentów obcokrajowców stanowili przybysze z innych krajów europejskich, głównie zza wschodniej granicy Polski, z Białorusi i Ukrainy. W tym samym okresie, udział studentów z Ameryki Północnej i Azji wynosił po kilkanaście procent, natomiast odsetek osób z Afryki był znikomy. Powyższa struktura geograficzna studiujących zmieniła się wyraźnie w 2. dekadzie XXI w., kiedy w Lublinie coraz liczniej zaczęły pojawiać się czarnoskórzy studenci z Afryki subsaharyjskiej. Ich liczba wzrastała dynamicznie zwłaszcza w uczelniach niepublicznych, w których pewne kierunki studiów zostały wręcz zdominowane przez studentów afrykańskich.

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie społeczności migrantów z Afryki subsaharyjskiej uczących się w szkołach wyższych Lublina. Grupę tę można uznać za nową falę migracji edukacyjnych w mieście, która ma szansę dorównać lub nawet wyprzedzić pod względem liczebności wiodącą dotychczas społeczność studentów z Ukrainy. W prezentacji, zostanie przedstawiona przede wszystkim dynamika zmian w liczbie Afrykańczyków studiujących w poszczególnych uczelniach w ostatnich dwóch dekadach oraz najczęściej wybierane kierunki studiów. Ponadto, zaprezentowana będzie struktura geograficzna studentów. Na koniec, wskazane zostaną zasadnicze bariery i trudności, z jakimi zmagają się czarnoskórzy studenci w polskich realiach oraz problemy, jakie rodzi ich obecność w Lublinie.

dr hab. Katarzyna Zajda (Uniwersytet Łódzki), *Innowacje społeczne w kontekście procesów migracyjnych na wsi*

Mimo, iż saldo migracji wewnętrznej dla wsi jest dodatnie obserwujemy stale wyludnianie się stref peryferyjnych. Ograniczanie tam inwestycji ekonomicznych i społecznych napędza błędne koło niedorozwoju wzmacniając odpływ zwłaszcza młodych mieszkańców wsi. W strefach podmiejskich następuje z kolei znaczny napływ ludności – zarówno migrantów z miasta, jak i ze stref peryferyjnych (Stanny, Komorowski 2022, s. 55-56). Każda z tych sytuacji może generować problemy społeczne. Wśród nich bezrobocie, ograniczony dostęp do instytucji edukacji, kultury, służby zdrowia, ale też problemy związane z integracją mieszkańców wsi i jej tożsamością. Mogą być one niwelowane za pomocą innowacji społecznych. W referacie zostaną zaprezentowane wyniki badań ilościowych przeprowadzonych w 2018 r. (za pomocą techniki wywiadu kwestionariuszowego oraz ankiety internetowej) na losowej, ogólnopolskiej próbie organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych z gmin wiejskich w ramach projektu finansowanego przez NCN pt. Lokalne systemy innowacji społecznych na wsi (UMO-2015/19/D/HS6/ 00690). Celem rozważań będzie ukazanie aktywności we wdrażaniu innowacji społecznych przez kluczowych dla jej rozwoju aktorów społecznych, to jest instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe. Analizie zostaną poddane zmienne, które stymulują te dwa typy podmiotów do ich realizacji. Wnioski dotyczyć będą różnic między tymi zmiennymi i możliwości wspierania aktywności instytucji publicznych i organizacji pozarządowych na rzecz wdrażania innowacji społecznych.

Stanny M., Komorowski Ł. (2022). Podstawowe czynniki przemian ludnościowych na wsi i ich zróżnicowanie przestrzenne [w:] J. Wilkin, A. Hałasiewicz (red.) Polska wieś 2022. Raport o stanie wsi. SCHOLAR. Warszawa.

dr Agnieszka Palma, dr Dorota Kałuża-Kopias (Uniwersytet Łódzki), *Regionalna atrakcyjność migracyjna wielkich miast*

Wielkie miasta (Warszawa, Kraków, Wrocław, Łódź i Poznań) stanowią centra gospodarcze, edukacyjne, polityczne i społeczne kraju.

W ostatnich dwóch dekadach widoczne są: z jednej strony, nasilenie się procesów suburbanizacyjnych, z drugiej strony, różnice w atrakcyjności osiedleńczej poszczególnych miast. Procesy suburbanizacyjne powodują przekształcanie się miasta wraz z otaczającymi je gminami w funkcjonalnie powiązany obszar metropolitarny, analiza sald migracji pozwala stwierdzić, które miasta są osiedleńczo najatrakcyjniejsze.

Celem niniejszego wystąpienia będzie pokazanie układu powiązań migracyjnych między wielkimi miastami a pozostałymi gminami w województwie, w których dane miasto się znajduje. W badaniu wykorzystano metodę opisową i porównawczą oraz wybrane wskaźniki migracji.

Analiza wskazuje, zróżnicowanie atrakcyjności migracyjnej wielkich miast, która wynika z jednej strony z procesu suburbanizacji, z drugiej zaś strony wielkości zlewni

migracyjnej poszczególnych miast. W przypadku Warszawy, Krakowa i Wrocławia mimo procesu suburbanizacji dodatnie salda migracji rekompensują ubytki mieszkańców, zaś w przypadku Łodzi i Poznania mamy do czynienia z sytuacją odwrotną. Poznań charakteryzuje się ubytkiem migracyjnym mieszkańców, głównie na obszary podmiejskie miasta. Odpływ z Łodzi, w porównaniu z pozostałymi wielkimi miastami, charakteryzuje się największym udziałem przeprowadzek poza obszar województwa.

dr hab. Aleksandra Jezierska-Thöle, prof. UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), **dr hab. Małgorzata Dudzińska, prof. UWM**, **dr Marta Gwiaździńska-Goraj, dr inż. Marta Gross** (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), *Napływ ukraińskich uchodźców do Polski w okresie kryzysu polityczno-gospodarczego. Lekcja na przyszłość*

Polityka imigracyjna jest ważnym elementem globalnej agendy zrównoważonego rozwoju. Jednak migracja jest trudna do zarządzania podczas kryzysów politycznych i gospodarczych z powodu niekontrolowanego napływu uchodźców. Migracja uchodźców jest szczególną kategorią imigracji, w której obywatele opuszczają swoje miejsce stałego zamieszkania z powodu wojny lub prześladowań religijnych, etnicznych lub politycznych. Przykładem kryzysu uchodźczego jest napływ obywateli Ukrainy do Polski. Celem niniejszego badania była identyfikacja czynników wpływających na decyzję ukraińskich uchodźców o osiedleniu się w Polsce w czasie kryzysu politycznego i gospodarczego oraz ich wybory dotyczące lokalizacji. Polska była pierwszym wyborem ukraińskich uchodźców ze względu na bezpieczeństwo, położenie geograficzne, dostępność (czynnik przestrzenny), możliwości zatrudnienia (czynnik ekonomiczny), opiekę społeczną, podobieństwa językowe i kulturowe, a także obecność rodziny i przyjaciół w Polsce (czynnik społeczny). Struktura ukraińskiej populacji migrantów została przeanalizowana pod kątem płci i wieku, a rozmieszczenie ukraińskich uchodźców w Polsce zostało zbadane w okresie od lutego do października 2022 roku. Badanie wykazało, że napływ ukraińskich uchodźców do Polski w 2022 roku miał inny charakter niż europejski kryzys migracyjny z lat 2015 i 2016. Analiza wykazała, że możliwości zatrudnienia i istniejące sieci migracyjne były głównymi czynnikami determinującymi napływ uchodźców z Ukrainy do Polski.